

پتانسیل های تجاری ایران و پاکستان

اردیبهشت ۱۴۰۱

تهیه و تنظیم:

واحد پژوهش و بررسی های اقتصادی

نام پژوهش : پتانسیل های تجاری ایران و پاکستان

کد شناسایی : ۱۱۱۱۱۰۱۰۲۲۰

مجری پژوهش : واحد پژوهش و بررسی های اقتصادی

تهیه کننده: دکتر مصطفی مبینی دهکردی، فرانک شاه جلال الدین

ناظر علمی: دکتر زهرا زمانی

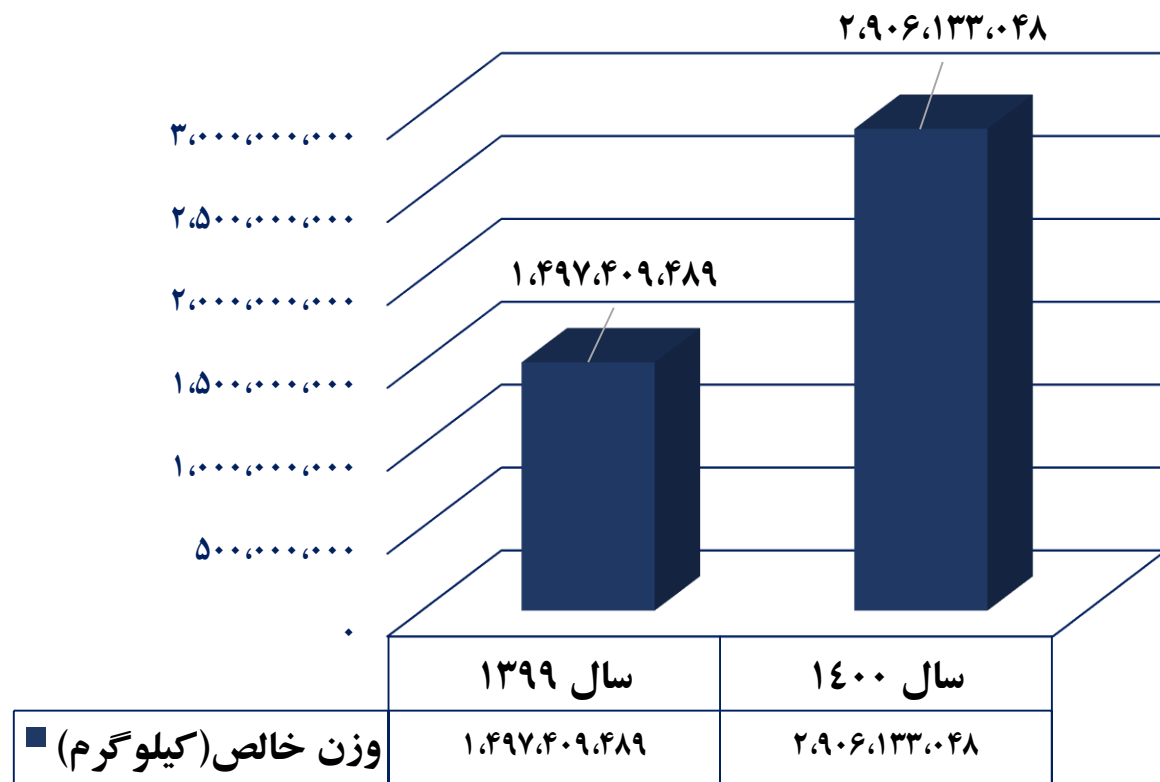
انتشارات: اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی اصفهان

تاریخ انتشار: اردیبهشت ماه ۱۴۰۱

صاحب امتیاز: اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی اصفهان

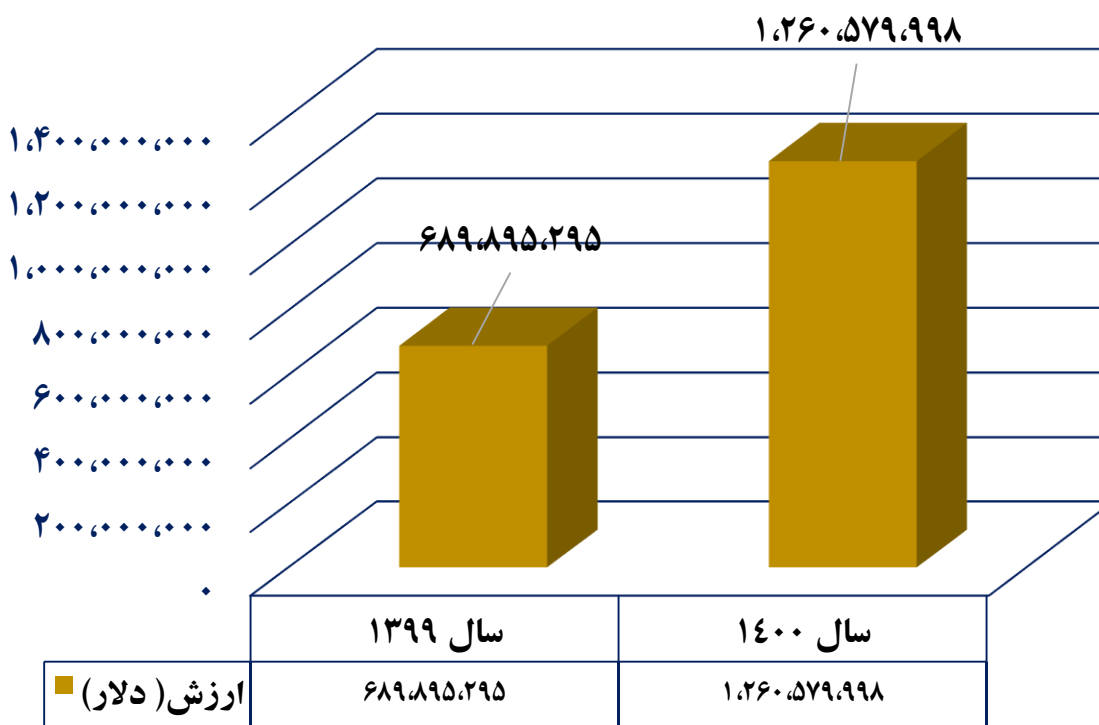

مقدار صادرات ایران به پاکستان (کیلوگرم)

+۹۴٪

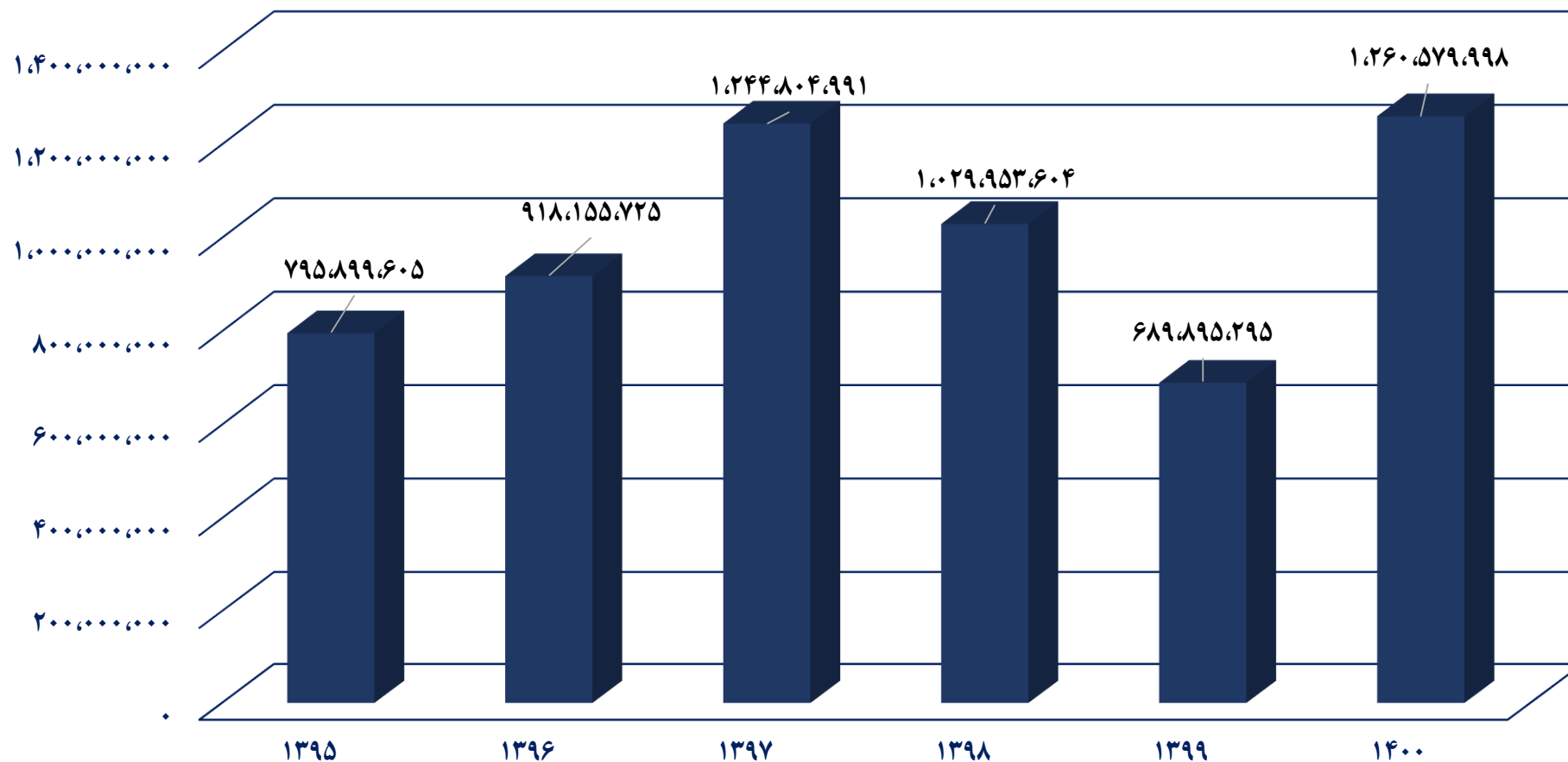
ارزش صادرات ایران به پاکستان (دلار)

+ ۸۲٪

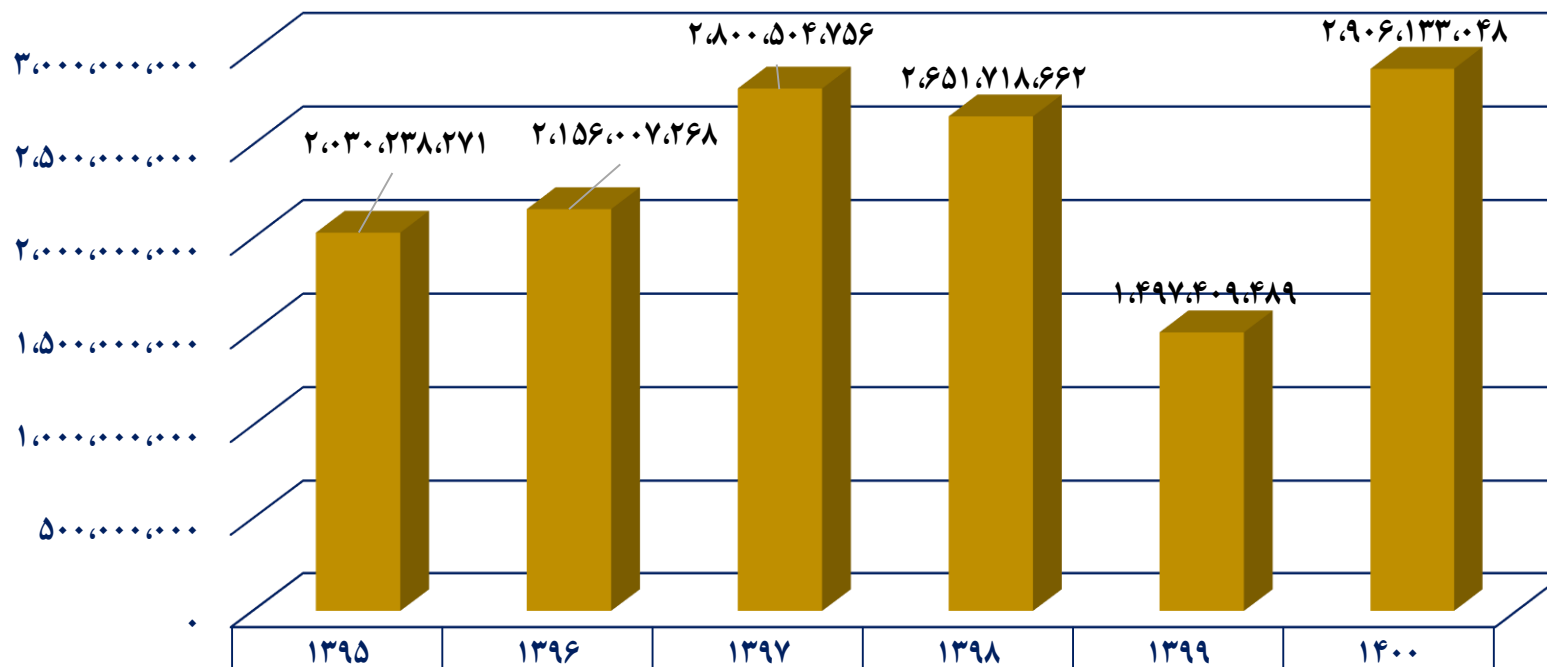
ارزش صادرات ایران به پاکستان (دلار)

در سال ۱۴۰۰ کشور
پاکستان رتبه **هفتم** را
در بین مقاصد
صادراتی ایران
داشته است، این
رتبه در سال ۱۳۹۹
نیز هفتم بوده است.

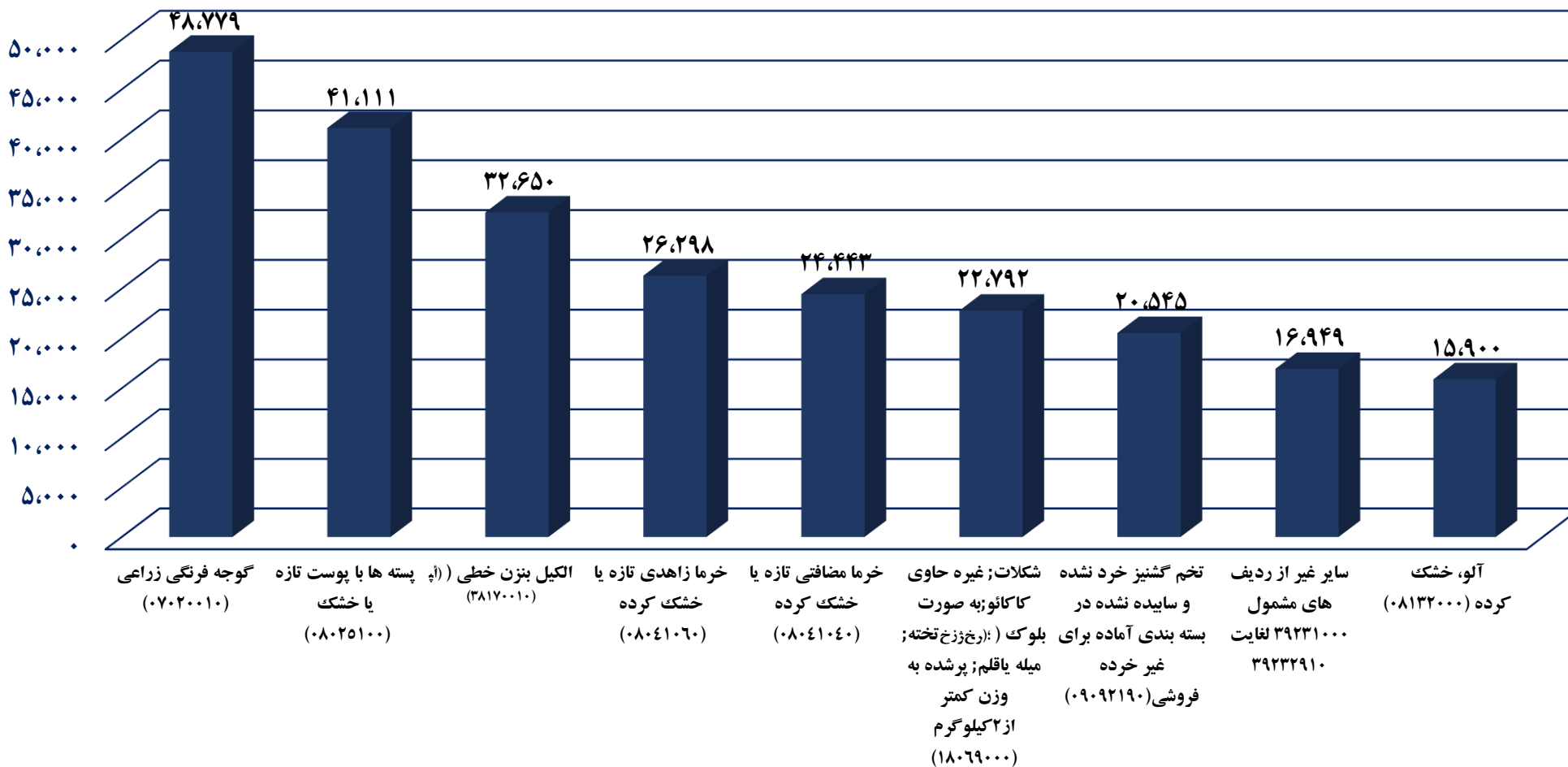
مقدار صادرات ایران به پاکستان
(کیلوگرم)

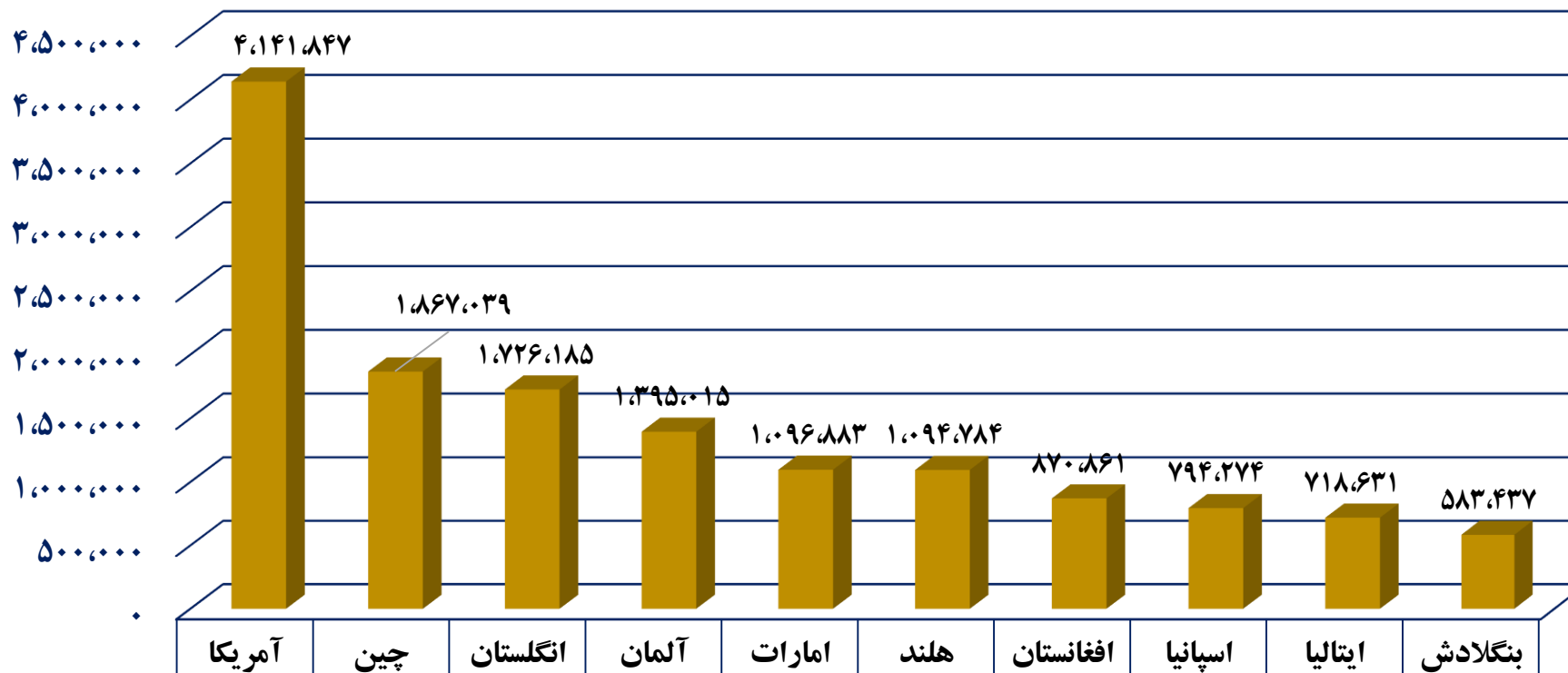
صادرات به ترکیه (وزن کیلوگرم)	۲,۰۳۰,۲۳۸,۲۷۱	۲,۱۵۶,۰۰۷,۲۶۸	۲,۸۰۰,۵۰۴,۷۵۶	۲,۶۵۱,۷۱۸,۶۶۲	۱,۴۹۷,۴۰۹,۴۸۹	۲,۹۰۶,۱۳۳,۰۴۸
-------------------------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

عمده ترین کالاهای صادراتی ایران به پاکستان (به همراه کد HS) در سال ۱۳۹۹ (هزار دلار)

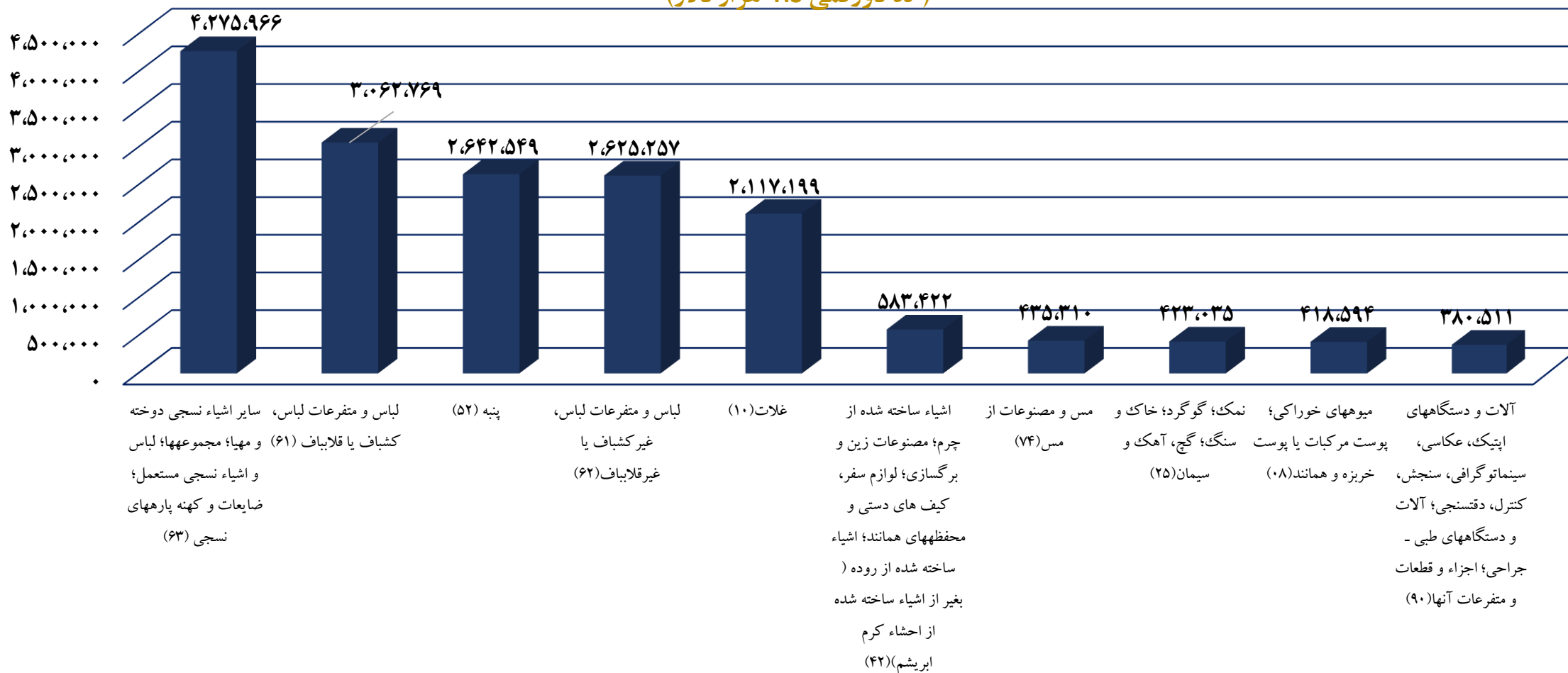

شرکای تجاری پاکستان در سال ۲۰۲۰ (صادرات-هزار دلار)

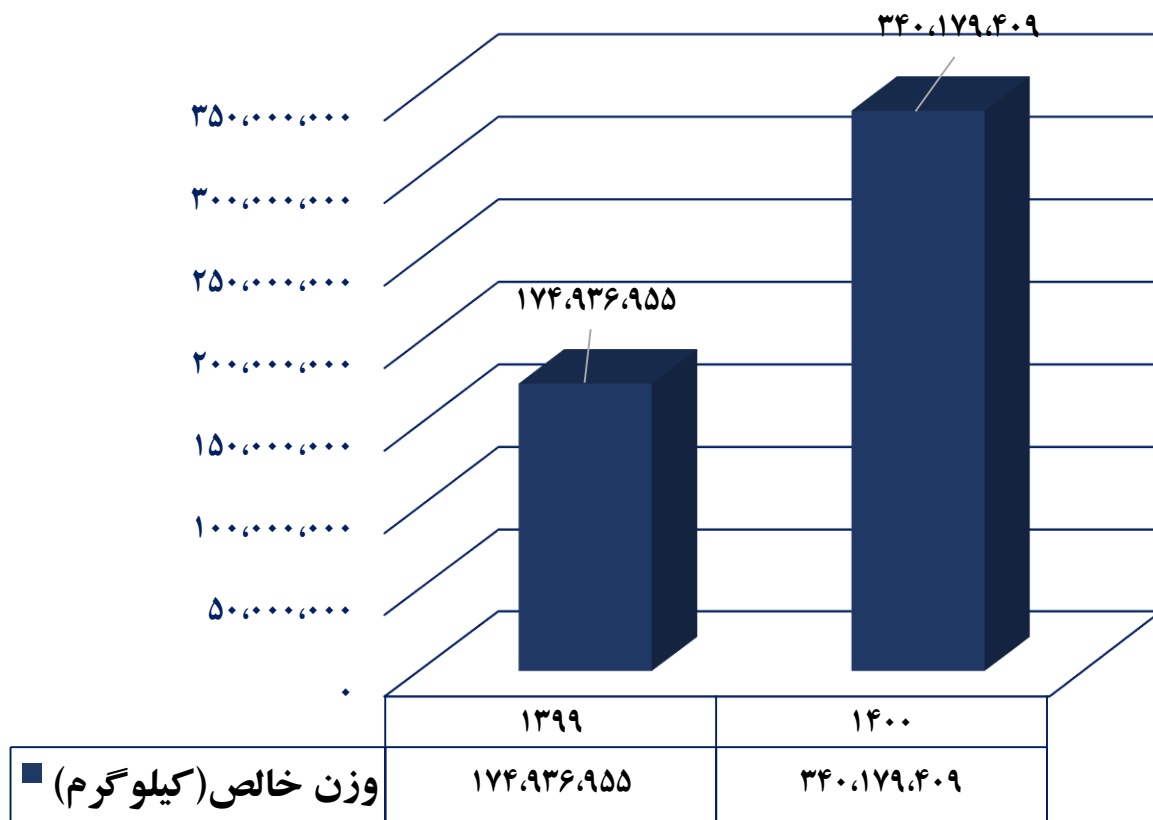

شرکای تجاری پاکستان (صادرات از پاکستان)	۴,۱۴۱,۸۴۷	۱,۸۶۷,۰۳۹	۱,۷۲۶,۱۸۵	۱,۳۹۵,۰۱۵	۱,۰۹۶,۸۸۳	۱,۰۹۴,۷۸۴	۸۷۰,۸۶۱	۷۹۴,۲۷۴	۷۱۸,۶۳۱	۵۸۳,۴۳۷
---	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	---------	---------	---------	---------

کالاهای عمده صادراتی پاکستان در سال ۲۰۲۰ (کد دورقمی HS-هزار دلار)

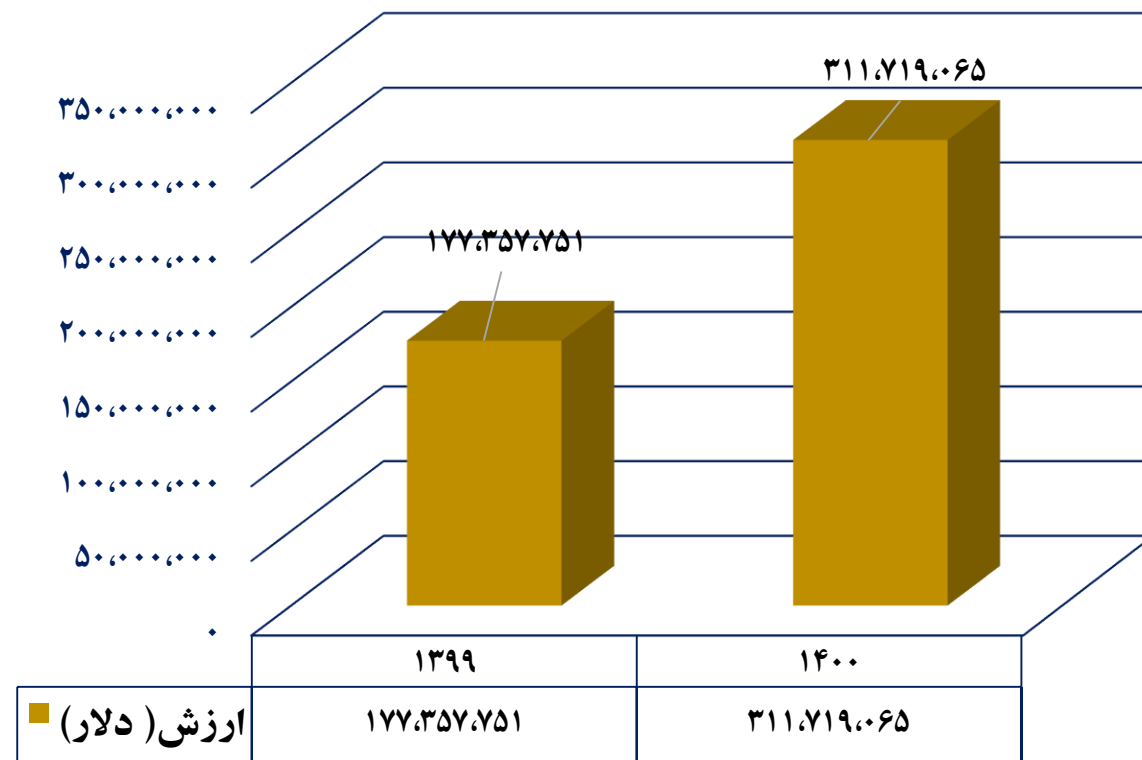

مقدار واردات ایران از پاکستان (کیلوگرم)

+۹۴٪

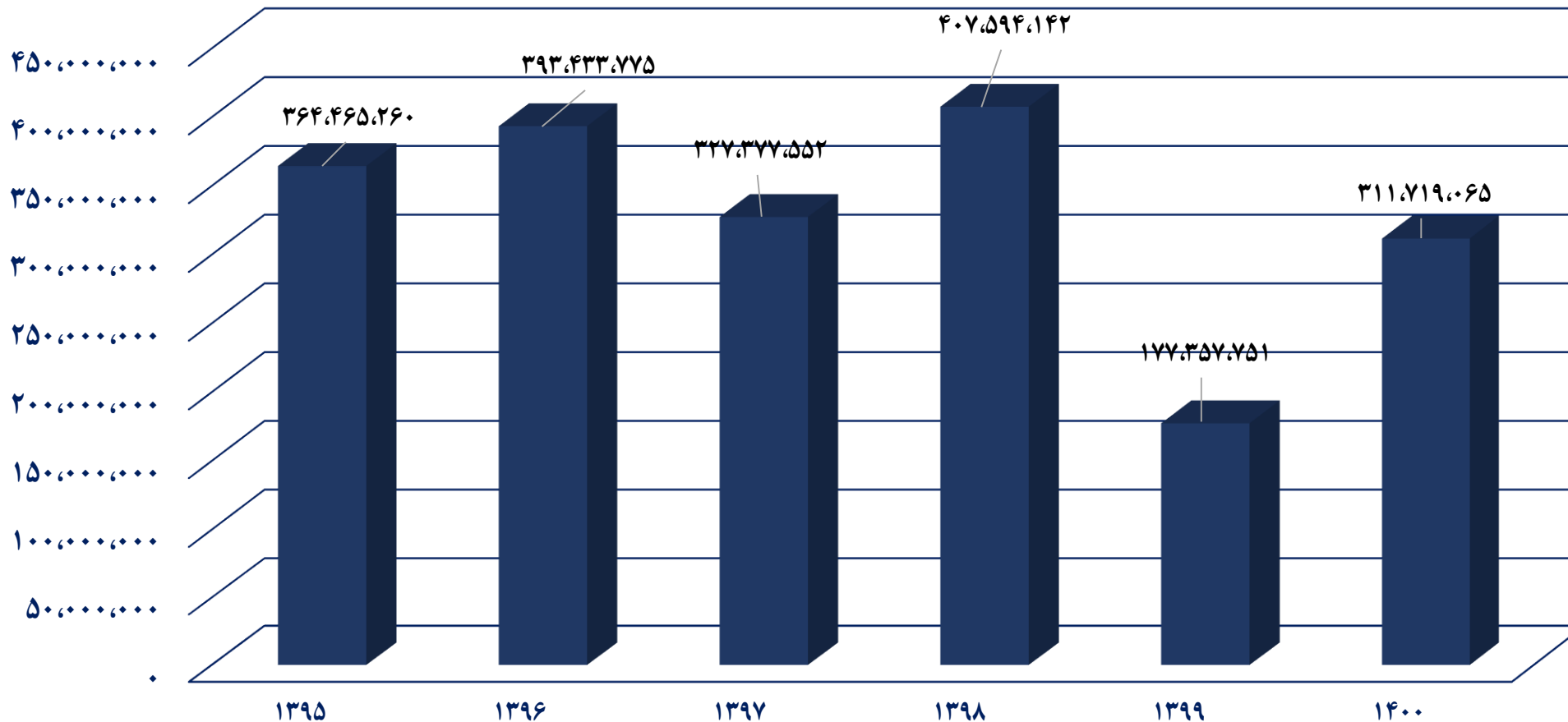
ارزش واردات ایران از پاکستان (دلار)

+۷۶٪

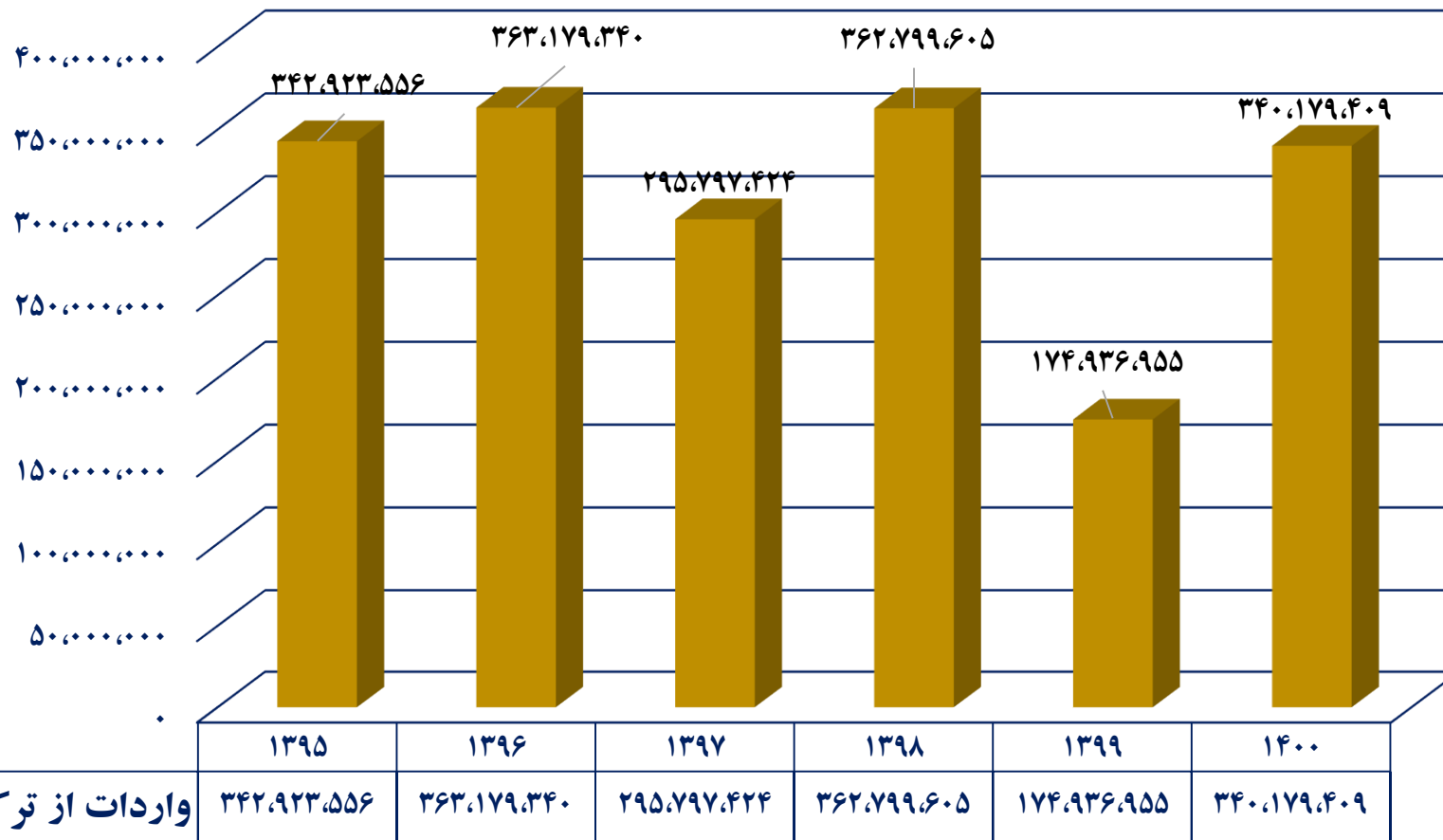
ارزش واردات ایران از پاکستان
(دلار)

در سال ۱۴۰۰ کشور پاکستان رتبه بیستم در بین مبادی وارداتی ایران را داشته است. در سال ۱۳۹۹ این رتبه ۲۳ ام بوده است.

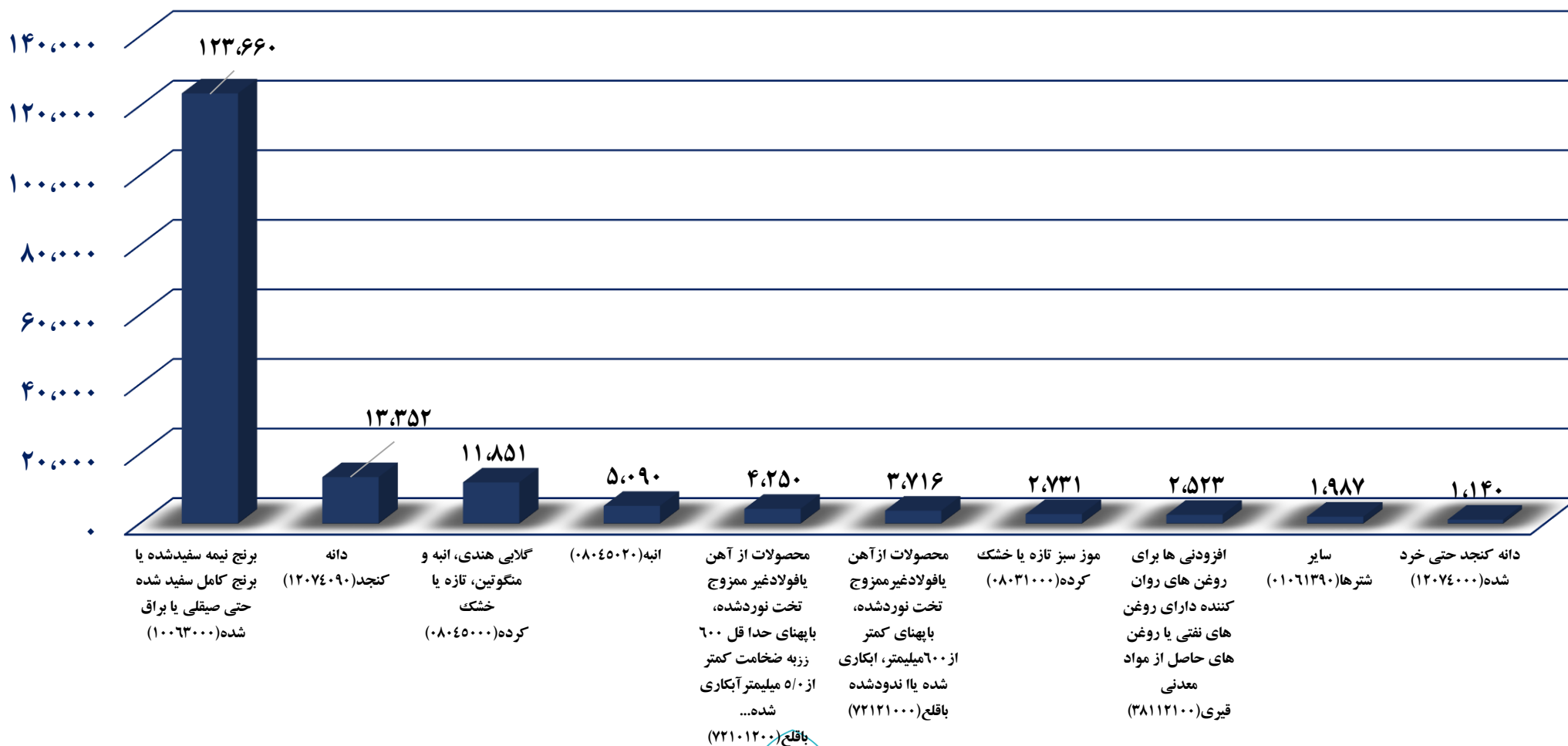
مقدار واردات ایران از پاکستان
(کیلوگرم)

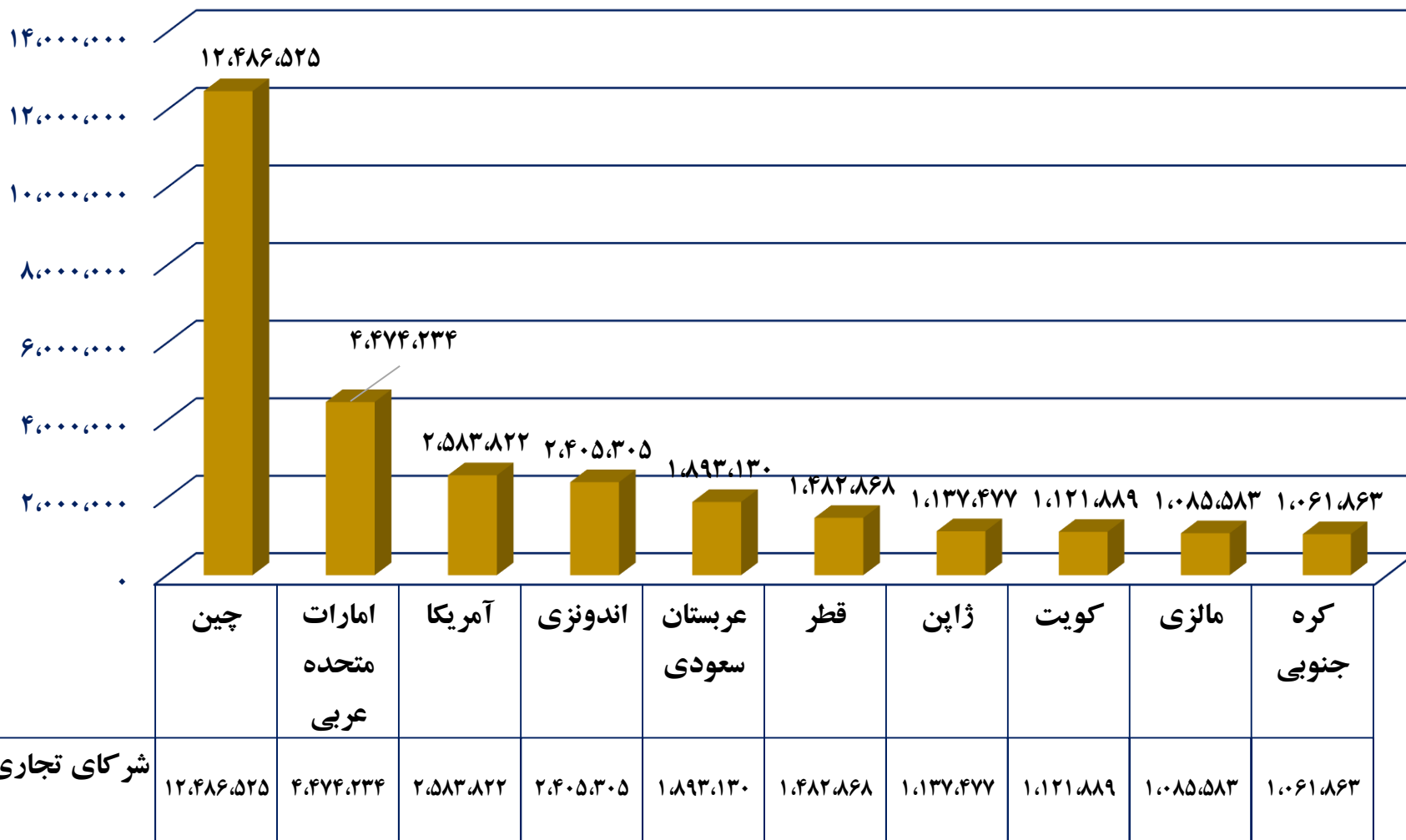
واردات از ترکیه (وزن کیلوگرم)

عمده ترین کالاهای وارداتی ایران از پاکستان (به همراه کد HS) در سال ۱۳۹۹ (هزار دلار)

شرکای تجاری پاکستان در سال ۲۰۲۰
(واردات-هزار دلار)

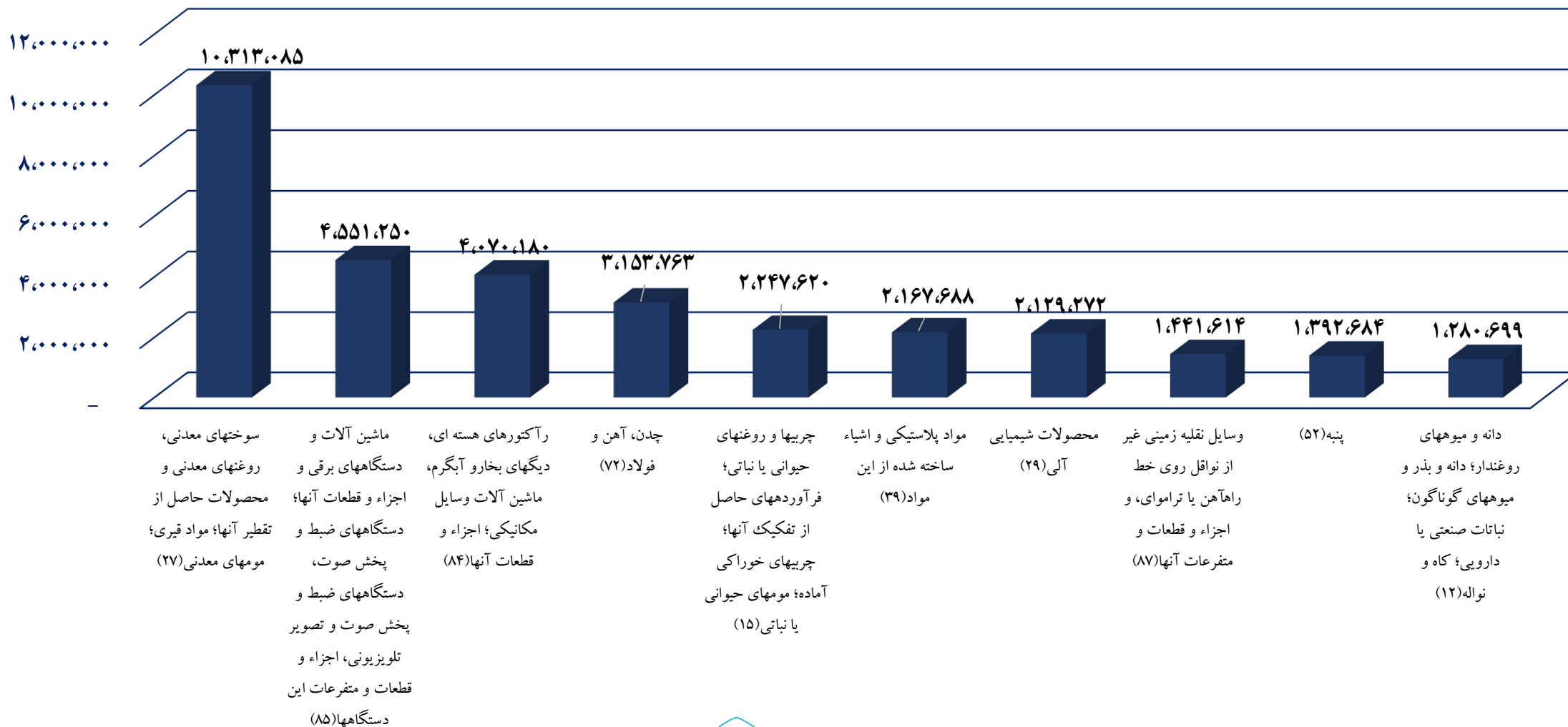

شرکای تجاری پاکستان (واردات پاکستان در سال ۲۰۲۰)

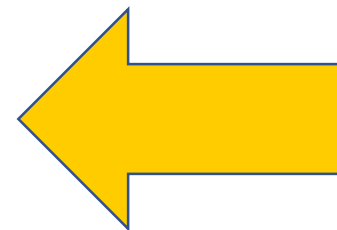
کالاهای عمده وارداتی پاکستان در سال ۲۰۲۰

(کد دورقمی HS-هزار دلار)

رتبه	شرح تعرفه	کد تعرفه	وزن (کیلوگرم)	ارزش (دلار)
۱	قیرنفت	۲۷۱۳۲۰۰۰	۲۸۵،۶۷۱،۶۴۰	۸۲،۳۶۵،۷۴۵
۲	شیر خشک صنعتی از گاو که میزان مواد چرب آن بیشتر از ۱/۵ درصد وزنی نباشد غیر از مذکور در جای دیگر	۰۴۰۲۱۰۲۰	۲۲،۴۰۳،۳۰۰	۳۹،۱۸۴،۰۵۳
۳	میله های آهنی یا فولادی، گرم نورد شده دارای دندان، برآمدگی گودی یا بعد از نورد تاب داده شده، یا با تغییر شکل یا فتگیهای حاصل از نورد	۷۲۱۴۲۰۰۰	۱۷،۰۲۰،۰۵۰	۱۰،۶۶۲،۳۳۹
۴	کف پوش های غیرمخملى باف، از مواد نسجى سنتتیک یا مصنوعی آماده مصرف.	۵۷۰۲۹۲۰۰	۲،۳۸۰،۲۱۵	۹،۹۳۲،۲۴۳
۵	روغن موتور	۲۷۱۰۱۹۱۰	۵،۹۲۱،۰۱۴	۵۸۳۹،۶۰۰
۶	سایر وازلین ها بجز گرید دارویی و ژله کابل	۲۷۱۲۱۰۹۰	۳،۶۴۳،۵۷۵	۳،۵۷۲،۵۲۴
۷	"الکیل بنزن خطی (LAB)"	۳۸۱۷۰۰۱۰	۱،۷۳۴،۷۳۰	۲،۵۰۶،۹۸۰
۸	محصولات متشکل از اجزاء طبیعی تشکیل دهنده شیر، غیر مذکور یا مشمول در جای دیگر	۰۴۰۴۹۰۰۰	۶،۳۱۰،۱۱۰	۲،۳۴۰،۲۴۶
۹	فور آلدئید (فورفور آل)	۲۹۳۲۱۲۰۰	۴،۹۳۹،۷۳۰	۲،۰۸۵،۳۱۲
۱۰	"سایر جوال و کیسه بسته بندی، به دست آمده از نوار یا اشکال همانند از پلیکاتیلن یا پلی پروپیلن"	۶۳۰۵۳۳۰۰	۱،۳۹۵،۰۵۶	۱،۹۵۰،۴۵۳

عمده ترین
اقلام صادراتی
استان اصفهان به
پاکستان در سال
۱۴۰۰

پتانسیل صادراتی ایران به پاکستان بر اساس تعرفه گمرک ۴ رقمی (هزار دلار) بر اساس شاخص آنکتاد

رتبه	کد تعرفه	شرح تعرفه	واردات پاکستان از جهان (سال ۲۰۲۰)	واردات ایران (سال ۲۰۲۰)	صادرات ایران به جهان (سال ۲۰۲۰)	پتانسیل موجود
۱	۲۷۱۰	روغن های نفتی و روغن های حاصل از مواد معدنی قیری، غیر خام؛ فرآورده هایی که در جای دیگر گفته نشده و مشمول شماره دیگر تعرفه نشده باشد که دارای ۷۰ درصد وزنی یا بیشتر نفت یا روغن های حاصل از مواد معدنی قیری باشد، این روغن ها از اجزای اصلی تشکیل دهنده این فرآورده ها باشد	۴,۱۹۴,۹۹۵	۰	۶,۶۳۲,۱۱۲	۴,۱۹۴,۹۹۵
۲	۲۷۰۹	نفت خام (Petroleum oil) و روغن حاصل از مواد معدنی قیری، خام	۲,۲۶۷,۴۰۰	۰	۱۰,۰۳۴,۹۹۸	۲,۲۶۷,۴۰۰
۳	۳۹۰۱	پلیمرهای اتیلن، به اشکال ابتدایی	۶۲۹,۹۵۳	۲,۹۵۵	۳,۳۳۹,۵۹۹	۶۲۶,۹۹۸
۴	۷۲۰۸	محصولات تخت نورد شده از آهن یا از فولادهای غیر ممزوج، با پهنای ۶۰۰ میلیمتر یا بیشتر، گرم نورد شده، روکش نشده، آبکاری نشده و اندود نشده	۴۴۶,۹۳۱	۱۴۹	۳۰۰,۲۵۰	۳۰۰,۱۰۱
۵	۲۹۰۵	الکلهای غیر حلقوی و مشتقات هالوژنه، سولفونه، نیترو یا نیتروزه آنها.	۲۶۷,۷۳۳	۲,۲۲۰	۱,۵۳۸,۶۱۹	۲۶۵,۵۱۳

پتانسیل صادراتی ایران به پاکستان بر اساس تعرفه گمرک ۴ رقمی (هزار دلار) بر اساس شاخص آنکتاد

رتبه	کد تعرفه	شرح تعرفه	واردات پاکستان از جهان (سال ۲۰۲۰)	واردات ایران (سال ۲۰۲۰)	صادرات ایران به جهان (سال ۲۰۲۰)	پتانسیل موجود
۶	۲۹۰۲	هیدروکربورهای حلقوی	۲۵۹,۶۵۵	۱۴,۴۱۶	۴۶۲,۴۹۹	۲۴۵,۲۳۹
۷	۰۷۰۳	پیاز، موسیر، سیر، تره‌فرنگی و سایر سبزیجات سیرگونه، تازه یا سرد کرده	۱۳۱,۲۴۴	۱,۲۹۴	۱۵۲,۹۱۴	۱۲۹,۹۵۰
۸	۸۴۰۶	توربین‌های بخار آب و سایر توربین‌های بخار	۱۱۱,۸۱۳	۰	۱۳۴,۳۸۰	۱۱۱,۸۱۳
۹	۳۹۰۴	پلیمرهای کلروروئینیل یا پلیمرهای سایر اولفین‌های هالوژنه، به اشکال ابتدایی	۱۱۰,۳۸۸	۸۴۳	۱۸۰,۴۵۴	۱۰۹,۵۴۵
۱۰	۰۹۱۰	زنجبیل، زعفران، زردچوبه، آویشن، برگ بو، کاری و سایر ادویه‌ها.	۹۶,۸۲۴	۸	۱۹۳,۳۰۵	۹۶,۸۱۶

پتانسیل صادراتی ایران به پاکستان بر اساس تعرفه گمرک ۴ رقمی (هزار دلار) بر اساس شاخص آنکداد

رتبه	کد تعرفه	شرح تعرفه	واردات پاکستان از جهان (سال ۲۰۲۰)	واردات ایران (سال ۲۰۲۰)	صادرات ایران به جهان (سال ۲۰۲۰)	پتانسیل موجود
۱۱	۸۴۷۹	ماشین‌ها و دستگاه‌های مکانیکی با کار خاص که در جای دیگر این فصل گفته نشده یا مشمول شماره‌های دیگر این فصل نباشد	۱۴۶,۹۷۵	۳۱۶	۸۵,۹۶۵	۸۵,۶۴۹
۱۲	۳۴۰۲	مواد آلی تانسیواکتیو (غیر از صابون‌ها)؛ فرآورده‌های تانسیواکتیو، فرآورده‌ها برای شست و شو (از جمله فرآورده‌های کمکی برای شست و شو) و فرآورده‌های تمیز کردن، حتی دارای صابون غیر از آنهایی که مشمول شماره ۳۴۰۱ می‌باشند.	۹۳,۹۶۹	۹,۸۶۲	۱۰۲,۳۸۵	۸۴,۱۰۷
۱۳	۳۹۰۲	پلیمرهای پروپیلن یا پلیمرهای سایر اولفین‌ها به اشکال ابتدایی	۶۲۶,۵۶۳	۷۹	۷۹,۵۵۲	۷۹,۴۷۳
۱۴	۸۵۴۴	سیم عایق شده (از جمله سیم لعاب زده یا آنودیزه)، کابل (از جمله کابل هم محور «Co-axial» و سایر هادی‌های برق عایق شده، حتی جور شده با قطعات اتصال؛ کابل الیاف اپتیکی (optical fibre Cables)، متشکل از الیاف منفرداً غلاف‌دار شده، حتی جور شده با هادی‌های برق یا جور شده با قطعات اتصال	۸۸,۸۶۲	۱۰۲	۷۷,۵۵۳	۷۷,۴۵۱
۱۵	۳۹۲۰	سایر صفحه‌ها، ورق‌ها، ورقه‌های نازک ((Foil-Film، باریک‌ها و تیغه از مواد پلاستیکی غیراسفنجی، مستحکم نشده، مطبق نشده، فاقد تکیه گاه یا جور نشده به طریق مشابه با مواد دیگر	۶۸,۱۰۰	۲,۳۳۲	۱۶۱,۶۲۶	۶۵,۷۶۸

پتانسیل صادراتی ایران به پاکستان بر اساس تعرفه گمرک ۴ رقمی (هزار دلار) بر اساس شاخص آنکتاد

رتبه	کد تعرفه	شرح تعرفه	واردات پاکستان از جهان (سال ۲۰۲۰)	واردات پاکستان از ایران (سال ۲۰۲۰)	صادرات ایران به جهان (سال ۲۰۲۰)	پتانسیل موجود
۱۶	۷۴۰۳	مس تصفیه شده و آلیاژهای مس به صورت کار نشده	۵۸,۶۷۱	۰	۷۳۰,۰۹۰	۵۸,۶۷۱
۱۷	۳۹۰۷	پلی استالها، سایر پلی اترها و رزین های اپواکسید، به اشکال ابتدایی؛ پلی کربنات ها، رزین های الکید، پلی استرهای آللیک و سایر پلی استرها، به اشکال ابتدایی	۱۳۶,۷۹۴	۵۱	۵۷,۰۸۶	۵۷,۰۳۵
۱۸	۷۳۰۸	اسکلت فلزی و اجزاء و قطعات آن (مثلاً، پل و قطعات پل، دریچه مهار آب، برج، منجنیق، پایه، ستون، سقفی، سوله، در و پنجره و چارچوب آنها، دوره و آستانه در، پشت دری، نرده) از چدن، آهن یا از فولاد؛ باستثنای ساختمان های پیش ساخته شماره ۹۴۰۶؛ صفحه، میله، پروفیل، لوله و همانند، از چدن، آهن یا از فولاد، آماده شده برای استفاده در ساختمان	۱۵۹,۸۷۹	۹۸	۵۵,۱۸۲	۵۵,۰۸۴
۱۹	۷۲۱۰	محصولات تخت نورد شده، از آهن یا از فولادهای غیر ممزوج، با پهنای ۶۰۰ میلیمتر یا بیشتر، روکش شده، آبکاری شده یا اندوده شده	۲۱۳,۱۲۲	۶۲	۵۰,۷۹۹	۵۰,۷۳۷
۲۰	۷۳۲۶	مصنوعات دیگر از آهن یا از فولاد	۴۸,۱۹۸	۱۲۶	۶۴,۵۶۸	۴۸,۰۷۲

پتانسیل وارداتی ایران از پاکستان بر اساس تعرفه گمرک ۴ رقمی (هزار دلار) بر اساس شاخص آنکتاد

رتبه	کد تعرفه	شرح تعرفه	واردات ایران از جهان (سال ۲۰۲۰)	واردات ایران از پاکستان (سال ۲۰۲۰)	صادرات پاکستان به جهان (سال ۲۰۲۰)	پتانسیل موجود
۱	۱۰۰۶	برنج	۹۳۲,۱۰۴	۱۲۴,۵۲۴	۲,۱۰۱,۲۶۸	۸۰۷,۵۸۰
۲	۹۰۱۸	آلات و وسایل مورد استفاده در علوم پزشکی، جراحی، دندانپزشکی یا دامپزشکی، همچنین دستگاه سینتی گرافی، سایر دستگاه‌های برقی - طبی و آلات امتحان چشم	۵۱۰,۰۴۷	۶۵۸	۳۶۲,۲۱۱	۳۶۱,۵۵۳
۳	۳۰۰۴	داروهای (به استثنای محصولات شماره ۳۰۰۲، ۳۰۰۵ یا ۳۰۰۶) متشکل از محصولات مخلوط شده یا نشده برای مصارف درمان یا پیشگیری از بیماری، عرضه شده به شکل مقادیر معین (از جمله آنهایی که از طریق عبور از پوست تجویز شده‌اند) یا به صورت بسته‌بندی برای خرده‌فروشی	۷۷۹,۷۶۷	۰	۲۰۶,۲۸۳	۲۰۶,۲۸۳
۴	۳۹۰۷	پلی استال‌ها، سایر پلی‌اترها و رزین‌های اپواکسید، به اشکال ابتدایی؛ پلی کربنات‌ها، رزین‌های الکید، پلی استرهای آللیک و سایر پلی‌استرها، به اشکال ابتدایی	۱۶۳,۳۵۵	۰	۱۷۶,۳۶۷	۱۶۳,۳۵۵
۵	۸۵۰۲	مجموعه مولدها (Generating sets) و کنورتیسورهای دوار برق	۱۴۸,۴۵۹	۰	۹۳,۸۰۱	۹۳,۸۰۱

پتانسیل وارداتی ایران از پاکستان بر اساس تعرفه گمرک ۴ رقمی (هزار دلار) بر اساس شاخص آنکتاد

رتبه	کد تعرفه	شرح تعرفه	واردات ایران از جهان (سال ۲۰۲۰)	واردات ایران از پاکستان (سال ۲۰۲۰)	صادرات پاکستان به جهان (سال ۲۰۲۰)	پتانسیل موجود
۶	۲۷۱۰	روغن‌های نفتی و روغن‌های حاصل از مواد معدنی قیری، غیر خام؛ فرآورده‌هایی که در جای دیگر گفته نشده و مشمول شماره دیگر تعرفه نشده باشد که دارای ۷۰ درصد وزنی یا بیشتر نفت یا روغن‌های حاصل از مواد معدنی قیری باشد، این روغن‌ها از اجزای اصلی تشکیل دهنده این فرآورده‌ها باشد	۹۶,۸۶۹	۰	۶۹,۷۹۲	۶۹,۷۹۲
۷	۲۱۰۶	فرآورده‌های غذایی که در جای دیگری گفته نشده و مشمول شماره دیگر تعرفه نشده باشد	۱۴۴,۹۰۸	۰	۵۱,۵۱۵	۵۱,۵۱۵
۸	۳۹۲۰	سایر صفحه‌ها، ورق‌ها، ورقه‌های نازک، باریک‌ها و تیغه از مواد پلاستیکی غیر اسفنجی، مستحکم نشده، مطبق نشده، فاقد تکیه گاه یا جور نشده به طریق مشابه با مواد دیگر	۱۵۶,۱۹۱	۰	۴۹,۵۰۱	۴۹,۵۰۱
۹	۹۹۹۹	-	۱,۱۲۸,۸۹۵	۰	۴۹,۰۰۴	۴۹,۰۰۴
۱۰	۷۲۱۰	محصولات تخت‌نورد شده، از آهن یا از فولادهای غیر ممزوج، با پهنای ۶۰۰ میلیمتر یا بیشتر، روکش شده، آبکاری شده یا اندوده شده	۱۹۵,۹۳۹	۴,۲۵۰	۴۹,۵۹۳	۴۵,۳۴۳

پتانسیل وارداتی ایران از پاکستان بر اساس تعرفه گمرک ۴ رقمی (هزار دلار) بر اساس شاخص آنکتاد

رتبه	کد تعرفه	شرح تعرفه	واردات ایران از جهان (سال ۲۰۲۰)	واردات ایران از پاکستان (سال ۲۰۲۰)	صادرات پاکستان به جهان (سال ۲۰۲۰)	پتانسیل موجود
۱۱	۱۵۱۶	چربی‌ها و روغن‌های حیوانی یا نباتی و اجزای آنها، جزئاً یا کلاً هیدروژنه شده، اینتراستریفیه - استریفیه یا الایدینیزه تصفیه شده یا تصفیه نشده، اما به نحو دیگری آماده نشده.	۴۳,۳۸۱	۰	۴۰,۷۵۵	۴۰,۷۵۵
۱۲	۱۳۰۲	شیره و عصاره‌های نباتی؛ مواد پکتینی، پکتینات‌ها و پکتات‌ها؛ آگارآگار و سایر لعاب‌ها و مواد غلیظ کننده، حتی تغییر یافته، مشتق از نباتات	۴۴,۸۰۱	۰	۳۹,۷۴۰	۳۹,۷۴۰
۱۳	۰۳۰۳	ماهی، یخ زده، بهاستثنای فیله ماهی و سایر قسمت‌های گوشت ماهی‌های مشمول شماره ۰۳/۰۴	۳۳,۲۷۰	۰	۱۷۱,۳۶۱	۳۳,۲۷۰
۱۴	۸۴۱۴	تلمبه‌های هوا یا خلأ، کمپرسورهای هوا یا سایر گازها و بادزن‌ها؛ کلاهک‌های تهویه یا تخلیه هوا توام با بادزن حتی مجهز به فیلتر.	۴۴۹,۷۶۵	۰	۳۱,۹۲۹	۳۱,۹۲۹
۱۵	۴۸۱۱		۱۶۶,۰۵۶	۰	۳۰,۹۴۰	۳۰,۹۴۰

پتانسیل وارداتی ایران از پاکستان بر اساس تعرفه گمرک ۴ رقمی (هزار دلار) بر اساس شاخص آنکتاد

رتبه	کد تعرفه	شرح تعرفه	واردات ایران از جهان (سال ۲۰۲۰)	واردات ایران از پاکستان (سال ۲۰۲۰)	صادرات پاکستان به جهان (سال ۲۰۲۰)	پتانسیل موجود
۱۶	۰۹۱۰	زنجبیل، زعفران، زردچوبه، آویشن، برگ بو، کاری و سایر ادویه‌ها	۳۰,۴۹۷	۰	۸۲,۰۴۸	۳۰,۴۹۷
۱۷	۰۲۰۴	گوشت از نوع گوسفند یا بز، تازه، سرد کرده یا منجمد	۳۰,۴۴۱	۰	۴۴,۹۹۴	۳۰,۴۴۱
۱۸	۳۹۰۳	پلیمرهای استیرن، به اشکال ابتدایی	۲۹,۸۶۲	۰	۴۵,۶۷۲	۲۹,۸۶۲
۱۹	۴۴۱۱	تخته فیبری از چوب یا از سایر مواد چوبی، حتی به هم فشرده با رزین یا سایر چسباننده‌های آلی	۱۷۷,۱۴۵	۰	۲۹,۴۹۰	۲۹,۴۹۰
۲۰	۵۲۰۵	نخ از پنبه (غیر از نخ دوخت)، دارای حداقل ۸۵ درصد وزنی پنبه، آماده نشده برای خرده‌فروشی	۲۸,۳۴۴	۰	۸۰۵,۰۳۵	۲۸,۳۴۴

تهدیدها و نقاط ضعف تجارت ایران با کشور پاکستان

۱. قاچاق کالا به واسطه مرزهای طولانی و نسبتاً ناامن به واسطه حضور گروهک‌های تروریستی و عدم کنترل مرزهای مشترک به خصوص از طرف پاکستان.
۲. ضعف تبلیغاتی شرکت‌های ایرانی
۳. رقابت و ورود سخت به بازار پاکستان به دلیل سابقه بیش از ۲۰ ساله عضویت در سازمان تجارت جهانی و داشتن تجارت آزاد با کشورهای آسیایی مثل چین و مالزی
۴. خام‌فروشی کالا به ویژه پوست خام، خرما و حبوبات
۵. ضعف بسته‌بندی کالاهای ایرانی
۶. تحریم‌های بانکی و نبود بستر مناسب در حوزه نقل و انتقال ارز میان دو کشور

فرصت ها و نقاط قوت تجارت ایران با کشور پاکستان

۱. وجود مرزهای زمینی و دریایی مشترک که باعث کاهش هزینه های حمل و نقل و فرصت پشتیبانی از کالاهای صادراتی می شود.
۲. اشتراکات فرهنگی، مذهبی و زبانی که سبب کاهش هزینه های بازاریابی برای کالاهای تولیدی داخلی در این کشورها می شود.
۳. امکان صادرات مجدد کالاهای تولید ملی به بازارهای فرامنطقه ای از طریق کشورهای همسایه (و در نتیجه کاهش آثار تحریم ها بر تجارت خارجی)
۴. وجود مناسبات دیرینه سیاسی و اقتصادی که سبب می شود تا مراودات تجاری بین همسایگان کمترین تأثیر را از تنش های سیاسی یا بین المللی داشته باشد.
۵. نیاز پاکستان به انرژی و خدمات فنی - مهندسی
۶. فراهم سازی امکان تجارت تهاتری با پاکستان
۷. عادی شدن روابط هند و پاکستان با توجه به عمق اختلافات دو کشور بعید به نظر می رسد؛ ایران با پیشنهادات جذاب تجاری و اقتصادی که منافع دوطرف را تامین کند، میتواند از شرایط موجود بهره مند شود.
۸. دولت پاکستان برنامه کاهش تعرفه ها را مطابق با تعهداتی که بخشی از الزامات ورود به سازمان تجارت جهانی (WTO) است، اجرا می کند. انتظار می رود نرخ تعرفه عمومی به حدود ۳۰ درصد کاهش یابد.

